

A BUDAI ROMOK ÉS A POROLÓ

A Várban Gaál Ernővel, a Tudományok Ismeretterjesztő Társulat munkatársával sétáltam. Elmentünk a Táncsics Mihály utca 26-os számú házba és megmásztam a Magdolna-torony 172 lépcsőjét.

Csillag és íj

A 26-os számú házban a modern és a régi keveredik, kövei hatszáz éves múltjának különböző korszakaiból származnak. Százados boltívek tartják a korszerű lakásokat. A bejárati kapu mellett óriási sírkövek.

— A legtöbb a török megszállás korából származik — mondja Gaál Ernő.

Kis ajtót nyit, már bent is vagyunk a kettős boltozatú terebben.

— Nemsokára kiállítás nyílik ezen a helyen.

A falon élesen elkülönül a friss meszeléstől a százados vakolat. Rajta vörösbarna festék: egy íj látszik, héber betűk, és Dávid hatágú csillaga.

— Ahol állunk, az egykor a kiszszinagóga volt. Ez a néhány ábra a falfestmény maradványa.

Egy darab középkor

Érdekes érmék: magyar pénz — héber felülbélyegzéssel, Mendel előljáró pecsétje, két pillér (az egyik befalazva), egy márványablak, amelyen át egykor a szertartásból kizárt asszonyok tekinthettek a templomba. Ennyi maradt a háromszáz év előtti épületből. Meg a kövek, ott a kapu alatt. Vésővel, kalapáccsal, ecsettel megmentett morzsányi múlt.

— A szemközti falon kőtárat szeretnénk berendezni, de ez egyelőre lehetetlen — mondja Gaál Ernő, amikor kilépünk az udvarra.

— Miért, mi az akadálya?

— A poroló. Amikor felerősítették, még nem készült el a kiállítás részletesen. Most ez megvan, de a lakók ragaszkodnak ahhoz, hogy továbbra is ott tisztítassák szőnyegeiket.

A Magdolna-torony csúcsára szivdobogatóan meredek csigalépcsők vezet-

nek. De vonzott, csábított minket az egyes emeleteken szélesedő panoráma, így megmászunk sorban minden lépcsőfokot. A torony tetején távcsöveket találtunk, segítségükkel bárki beleshet a palota ablakain, fölismerheti a Déli pályaudvarra igyekvő utasokat. A harmadik emeleten a templom helyreállításának tervét látni. Az egyik legrégebb templomépület volt egész Budapesten, a Magdolna-toronyval egy darab középkor ágaskodik a főváros házai fölött. A második pihenőnél megnéztük azt a török-korból maradt faragott kódarapot — amelynek alapján a restaurátor pompás lépcsőfeljárót álmodott a papírára. Annak idején a mohamedánok győzelmi mecsete — a Fehetie Dzsámi — volt a templom. A földszinten megnéztük az egykori gótikus kapu hetven centiméteres magas csonkját, a valamikori templomnak feltárás alatt levő romterületét és a falfestményt, amelyen Szent Kristófnak már csak a lába látszik.

És az ember, ha mindezt bejárta — mindegy: magyar vagy külföldi —, meghökken azon, hogy míg Európában szinte mindenütt a régi kultúrák emlékeivel találkozunk, itt meg kell elégednie a régi kultúrák maradványaival. A templomból — amelynek társai a kontinensen még dacolnak az idővel — csak egy torony meg az alapfalak maradtak. Alig akad még egy európai ország, ahol ilyen hatalmas munka hárulna a régészekre, hiszen tragikus történelmünk miatt kiásott alapfalakból kell következtetni például kolostor- és templomépítésünk múltjára, Szent Kristóf lábaiból a képre, az egykor büszke templom impozáns falfestményére...

De a Magdolna-templom állt még a második világháború előtt.

Műemlék-eltakarítás

Fényképek mutatják be a templom háború utáni állapotát. Több találatot kapott, beomlott a tetőszerkezete, néhány helyen ledőltek a barokk falak. De az épületet meg lehetett volna menteni. Ez

még a laikus számára is nyilvánvaló, aki látott már néhány romjaiból újjá — helyesebben régivé — varázsolt épületet.

— Nem sokkal a háború után bontották le — mondja Gaál Ernő — egy értékes épületet vesztettünk el.

A romeltakarítás, az újjáépítés lázában hordhatták el a sok évszázados köveket, dönthették le a még álló falakat. Semmi kétség, a jóakarát, a közért való tennivágyás mozgatta a csákányokat, a lapátokat. A közérdek volt az, amit a romeltakarítók szolgálni akartak. Menyire összetett és megfontolt ítélezést igénylő fogalmat takar a szó: közérdek. A romeltakarítás feltétlenül pozitív tett volt, a műemlék-eltakarítás azonban rombolásnak bizonyult.

Aztán eszembe jutott a poroló. Ott, abban a Táncsics utcai házban. És a lelkes, meggondolatlan rombolókra már nem is tudtam volna egyetlen követ se vetni.

Kereszty András